

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนและชุมชนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน 2) ศึกษาสถานการณ์การเรียนการสอนรวมทั้งเทคนิคที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และ 3) ค้นหารูปแบบในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของครูชุมชนและนักเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) พื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลโคกก่อ อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรที่ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะครู นักเรียน ผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 จำนวน 19 คน และกลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 16 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชุมร่วมกับทีมวิจัยชุมชนและชาวบ้าน และการศึกษาจากเอกสาร การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจำแนกและเปรียบเทียบข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนที่ผ่านมาโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ใช้สื่อจากส่วนกลางซึ่งมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ต่อมาโรงเรียนเน้นการนำสื่อที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นสื่อที่หาได้ง่าย รวมทั้งปัจจุบันทางโรงเรียนใช้วิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากวิธีนี้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีและสื่อมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบสื่อที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์มีจำนวน 1 รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เนื้อหา เป็นเนื้อหาที่มีการสอดแทรกองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนและชุมชน ส่วนที่ 2 นิทาน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการนำเนื้อหาในบทเรียน บริบทชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผูกเป็นเรื่องราว และส่วนที่ 3 เกม เป็นเกมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถที่จะทบทวนเนื้อหาในบทเรียนได้และกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียน จากรูปแบบดังกล่าวได้นำไปพัฒนาเป็นสื่อการเรียนการสอนในหมวดวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แล้วนำสื่อไปทดลองใช้กับนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในสื่อการเรียนการสอนหมวดวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.37) และนักเรียนมีความพึงพอใจในสื่อการเรียนการสอนหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.59)